

PM 5. FAKTA OCH FÖRDJUPNING: LOs PENSIONSPROJEKT 2026

LOs syn på fördelning mellan allmän pension och kollektivavtalad tjänstepension

Stockholm 2026-03-23
Ulrika Lorentzi och Renée Andersson
LO

© Landsorganisationen i Sverige 2026

Grafisk form: LO
Tryck: Bantorget Grafiska AB, Stockholm 2026
ISBN 978-91-566-3814-5
LO 26.03 100

Innehåll

Inledning	4
LOs policy om fördelning mellan allmän pension och tjänstepension	5
LOs argument	7
Kollektivavtalad tjänstepension som guldkant	7
Ekonomisk jämlikhet	7
Pensionsgap mellan kvinnor och män	8
Minskad rörlighet på arbetsmarknaden	8
Tilltro till generell välfärd	9
Pensionens utveckling	10
Läs mer	11

Inledning

LO anser att den allmänna pensionen ska ge en rimlig pension till alla. Samtidigt är LO positiv till kollektivavtalad tjänstepension. Tjänstepensionen ska vara ett komplement, en liten extra guldkant för yrkeslivet. Det är inte bra om den blir avgörande för att få en rimlig total pension. Denna PM beskriver LOs policy och argument i frågan.

Pension är uppskjuten lön. Vi avstår från pengar när vi arbetar för att på olika sätt spara till pension när vi inte längre arbetar.

LOs policy om fördelning mellan allmän pension och tjänstepension

LO anser att den allmänna pensionen ska ge en rimlig pension till alla. Ambitionen är att LO-kollektivets arbetstagare ska få 62 procent av slutlönen i allmän pension. Tjänstepensionen ska vara ett komplement, pricken över i eller en guldkant, en liten extra belöning för yrkeslivet. Den ska inte vara avgörande för att få en anständig pension.

LO anser att den totala pensionen bör uppgå till minst 72 procent av slutlönen, vilket innebär en tjänstepension på ungefär 10 procent av slutlönen om den allmänna pensionen är på 62 procent.

FAKTA

Allmän pension och kollektivavtalad tjänstepension

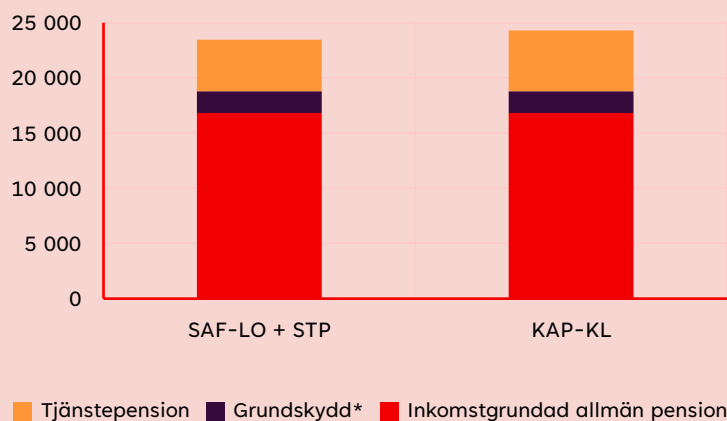
Allmän pension är lagstadgad, obligatorisk och omfattar alla. Den består av inkomstpension och en mindre premiepension som båda är inkomstgrundade. Inkomstpensionens storlek beräknas i princip genom att de pensionsrätter som en person har tjänat in under sitt arbetsliv delas med den genomsnittliga återstående livslängden vid pensioneringen. Inom den allmänna pensionen finns även ett grundskydd i form av garantipension för den som haft låg eller ingen inkomst.

Kollektivavtalad tjänstepension är ett komplement till den allmänna pensionen. Nära nio av tio anställda i Sverige arbetar på en arbetsplats med kollektivavtal och har därmed kollektivavtalad tjänstepension. De flesta tjänstepensionsavtal i dag är avgiftsbestämda vilket innebär att tjänstepensionens storlek bestäms av hur stor premie som betalas in, hur många år den har betalats in samt hur pengarna har förvaltats.

Total pension på två avtalsområden

DIAGRAM 1

Total pension uppdelad i inkomstgrundad allmän pension, grundskydd och tjänstepension

* garantipension och inkomstpensionstillägg

Anm. Typfall för en arbetstagare född 1959, med en lön på 30 000 kronor, som börjat arbeta vid 19 års ålder och går i pension år 2025 vid 66 års ålder. 2024 års prisnivå. Utfall på två avtalsområden: privatanställda arbetare (SAF-LO+STP) samt offentliganställda (KAP-KL).

Källa: Pensionsmyndighens typfallsmodell och egna beräkningar.

Hur stor pensionen blir påverkas av flera saker – lön, arbetstid, arbetslivets längd. Det spelar också roll om arbetsplatsen har kollektivavtal och vilket avtal som gäller. I diagrammet ovan visas allmän pension respektive tjänstepension för ett typfall i ett löneläge på 30 000 kronor.

Typfallspersonen får 16 829 kronor i månaden i inkomstgrundad allmän pension. Det är 56 procent av slutlönen på 30 000 kronor. Eftersom pensionen är låg får personen även ett grundskydd på 1 949 kronor. Om personen har arbetat på en arbetsplats med SAF-LO + STP-avtalet får hen 4 687 kronor i månaden i kollektivavtalad tjänstepension, vilket är 16 procent av slutlönen. Om personen har arbetat i kommunal sektor, med KAP-KL-avtalet, blir den kollektivavtalade tjänstepensionen 5 526 kronor, det vill säga 18 procent av slutlönen.

LOs argument

Kollektivavtalad tjänstepension som guldkant

LO ställer sig bakom principen att en liten del av den totala pensionen kan bestå av tjänstepension. Kollektivavtalet är det bästa sättet att säkerställa tjänstepension för arbetstagarna, enligt LO.

Fördelarna med att ha tjänstepensionen via kollektivavtalad försäkring är många. De flesta tjänstepensionsavtal täcker stora sektorer och omfattar därmed breda grupper. Fackföreningsrörelsen kan därför använda sin gemensamma styrka för att förhandla fram bättre tjänstepensioner och på så sätt höja kollektivavtalets värde.

Att breda grupper omfattas ökar även möjligheten för parterna att förhandla fram bra villkor och låga avgifter gentemot pensionsbolagen. Det innebär i slutändan mer i pension till arbetstagarna. Det är samhällsekonomiskt fördelaktigt att parterna kan bidra till att det blir så mycket pension som möjligt för de pensionspremier som betalas in.

Kollektivavtalade lösningar minskar arbetstagarnas beroende av arbetsgivarna, till skillnad från tjänstepension som erbjuds som individuell löneförmån. Det gör det även möjligt att ha en så kallad kollektivavtalsgaranti, som övertar arbetsgivarens betalningsansvar för pensionen exempelvis vid en konkurs. Det ökar tryggheten för arbetstagarna.

För LO är det också viktigt att arbetsgivaren inte ska kunna påverka arbetstagarens val av pensionsbolag utan att hen kan välja fritt bland valbara bolag. Kollektivavtalad tjänstepension säkerställer sådan valfrihet till skillnad från individuell tjänstepension där arbetsgivaren ofta bestämmer pensionsförvaltare.

Ekonomisk jämlikhet

Ett viktigt skäl till att LO anser att tjänstepensionen endast ska vara ett komplement är att en bra allmän pension bidrar till ökad jämlikhet. Skillnader i pension mellan olika grupper ökar när tjänstepensionen blir en stor del av pensionen.

En stor majoritet av arbetstagarna i Sverige jobbar på en arbetsplats med kollektivavtal, men 10 procent av de privatanställda arbetarna och 25 procent av de privatanställda tjänstemännen omfattas inte av kollektivavtal. De kan ha tjänstepensionsavtal i sin anställning, men 10–15 procent av arbetskraften saknar helt tjänstepension (främst egenföretagare och anställda i vissa småföretag). Dessa personer riskerar att halka långt efter ekonomiskt som

pensionärer om tjänstepensionen står för en större andel av den totala pensionen.

Det har visat sig vara lättare att få demokratisk uppslutning kring pensionssystem med förmåner och avgifter kopplade till inkomstens storlek än andra system. Om alla får sin inkomst i huvudsak försäkrad kommer alla vara beredda att bidra till finansiering.

Även skillnader mellan olika tjänstepensionsavtal kan öka ojämlikheten. Grupper med hög lön har oftast bättre förutsättningar att förhandla till sig högre avsättningar till pension och bättre villkor än grupper med lägre lön.

Pensionsgap mellan kvinnor och män

Kvinnor har lägre pensioner än män i dag. Pensionsgapet beror främst på att kvinnor, under sitt arbetsliv, i genomsnitt har haft lägre löner, arbetat mer deltid och tagit större ansvar för obetalt hem- och omsorgsarbete än män. I den allmänna pensionen finns några inslag där dessa skillnader utjämnas: pensionsrätter för barnår och garantipension vid låg inkomst. Tjänstepensionen, däremot, baseras enbart på lön och antal år i arbete utan den typen av utjämnande inslag.

Dessutom är arbetsmarknaden könssegregerad och mansdominerade yrken har i genomsnitt högre lön och bättre villkor i tjänstepensionsavtal än kvinnodominerade yrken. Könsgapet i pensionen skulle öka om tjänstepensionens andel av den totala pensionen ökar.

Minskad rörlighet på arbetsmarknaden

Den allmänna pensionen tjänas in lika oavsett om personen byter jobb. De stora tjänstepensionsavtalen är organiserade sektorsvis, vilket underlättar rörligheten på arbetsmarknaden. Alla arbetare i privat sektor har i grunden samma pensionsavtal oavsett yrke.

Skillnaderna i villkoren i pensionsavtalen har dock ökat på senare tid. Om tjänstepensionen tillåts vara en betydande del av den totala pensionen, kan dessa skillnader göra det svårt för arbetstagaren att överblicka vad jobbet är värt. Personen kanske inte vågar byta yrke av rädsla för pensionstapp.

Tilltro till generell välfärd

Ett tryggt pensionssystem som ger rimlig pension till alla bidrar till stödet för ett gemensamt pensionssystem och för generell välfärd. Det svenska pensionssystemet byggdes upp enligt en standardtrygghetsmodell, där grundtrygghet för alla kombineras med inkomstskydd för de som arbetar.

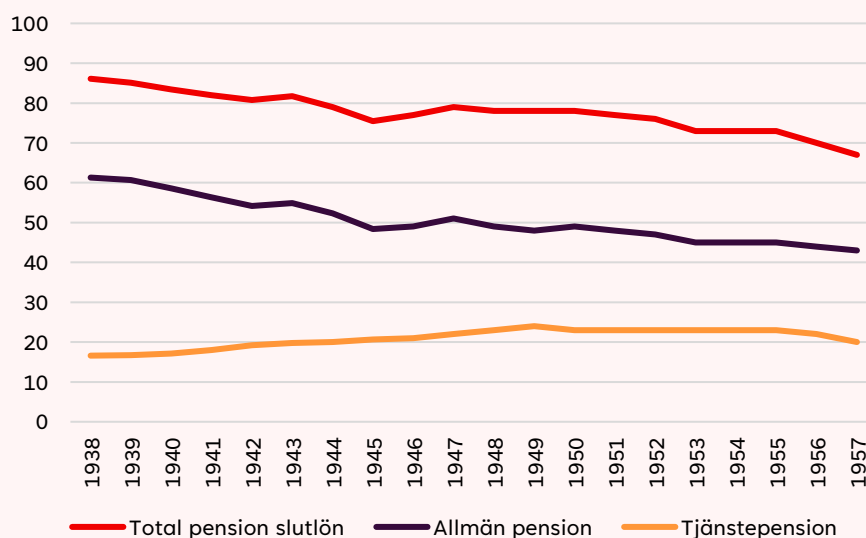
Det har visat sig vara lättare att få demokratisk uppslutning kring pensions-system med förmåner och avgifter kopplade till inkomstens storlek än andra system. Om alla får sin inkomst i huvudsak försäkrad kommer alla vara beredda att bidra till finansiering. Men om försäkringsnivån sjunker och människors ekonomiska trygghet försämras kan det demokratiska stödet för de allmänna socialförsäkringarna minska.

Det svenska pensionssystemet, liksom hela det ekonomiska trygghets-systemet, har blivit mindre generöst de senaste decennierna. Ersättningarna från de allmänna gemensamma socialförsäkringarna ger inte längre standard-trygghet till stora grupper på arbetsmarknaden och allt fler blir beroende av komplement. De här förändringarna har skett gradvis, med argument om att det ska löna sig att arbeta men utan diskussion om långsiktiga effekter på pensionssystemet.

DIAGRAM 2

Pension som andel av slutlön för årskullar födda 1938–1957 uppdelat på allmän pension och tjänstepension

Procent

Källa: SCB och Folksam's beräkningar

Pensionens utveckling

År 1994 togs beslutet att ersätta det tidigare pensionssystemet, folkpension och ATP (allmän tilläggspension), med dagens allmänna pension. Det har inneburit ett skifte från en förmånsbestämd pension, som garanterade en viss andel av slutlön i pension, till en avgiftsbestämd där nivån på pensionen inte är garanterad utan beror på bland annat inbetalda premier och genomsnittlig livslängd.

I diagram 2 visas genomsnittlig pension som andel av slutlön för varje årskull för hela befolkningen. De senaste decennierna har den allmänna pensionen minskat som andel av slutlön. De som är födda 1938 och gick i pension 2003 fick i genomsnitt 61 procent av sin slutlön i allmän pension. Motsvarande siffra för nyblivna pensionärer år 2023, födda 1957, var endast 43 procent. Minskningen beror på att den genomsnittliga livslängden ökat mer än höjningen av pensionsålder samt att fler har inkomster över avgiftstaket i pensions-systemet.

Tjänstepensionen som andel av slutlön bland nyblivna pensionärer har ökat från 17 procent år 2003 till 23 procent år 2021. Ökningen beror på förändrade tjänstepensionsavtal samt att fler har inkomst över 7,5 inkomstbasbelopp vilket ger högre inbetalningar. Den genomsnittliga totala pensionen har sjunkit från 86 procent av slutlönen år 2003 till 67 procent år 2023.

Den här utvecklingen riskerar att leda till att Sverige går mot ett annat välfärdssystem. Antingen ett grundtrygghetssystem som kompletteras med privata försäkringar eller ett system där försäkringsskyddet på arbetsmarknaden organiseras av parterna och knyts till arbetsplatsen. Grundtrygghetssystemet ger låg ekonomisk trygghet och liten omfördelning. Modellen med partsförhandlade trygghetssystem ger ekonomisk trygghet åt anställda med god förankring på arbetsmarknaden, men omfördelningen är liten. LO anser att generell välfärd krävs för att skapa ett rättvist samhälle och en väl fungerande och effektiv arbetsmarknad.

Läs mer

Cronert, Axel m.fl. (2025), Inkomsttrygghetens nya mosaik.

Folksam (2025), Pensionsrasen fortsätter.

LO (2016), Gräddes på moset

LO (2022), Starkare inkomstskydd i pensionssystemet

Nelson, Kenneth & Sebastian Sirén (2025), Grund- eller inkomsttrygghet?

Pensionsmyndighetens hemsida, www.pensionsmyndigheten.se

Svensk Försäkring (2024), Tjänstepension. Livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagens roll och betydelse.

